

Itterbeek als waterbank: winterovervloed omzetten in zomerreserve voor teelt en natuur

Water opvangen voor land- en tuinbouw en werken aan een gezondere waterloop voor natte natuur

Droogte in de zomer, wateroverlast in de winter: in de vallei van de Itterbeek in Lier, op de grens met Putte, tonen drie tuinbouwbedrijven: Primato, De Plassen en Op De Beeck Boomkwekerijen, hoe beide uitdagingen tegelijk kunnen worden aangepakt. Via het samenwerkingsverband Itterflow investeren ze meer dan 1 miljoen euro in een innovatief waterproject dat water buffert voor droge periodes én de beek meer ruimte geeft.

POM Antwerpen bracht de bedrijven samen, begeleidde het traject van ontwerp tot vergunning en aanbesteding en verbond hen met de juiste partners en financieringskanalen. Het project creëert meer ruimte voor water op een terrein van 36.000 m², goed voor vijf voetbalvelden. Tijdens natte periodes kan jaarlijks tot 40.000 m³ water worden opgeslagen, vergelijkbaar met zestien olympische zwembaden. Tegelijk krijgt de Itterbeekvallei er 9.000 m² ruimte bij. Met afgravingen en zachte oevers ontstaat een aantrekkelijker leefgebied voor fauna en flora.

Eerste waterreserve tijdens winter 2026

Het project bundelt twee initiatieven die elkaar versterken: een adaptieve captatie die overtollig water uit de Itterbeek oogst voor de land- en tuinbouw, en een investering in een overstroombare oeverzone voor natte natuur en een gezondere waterloop. Samen vormen ze één geïntegreerde aanpak die zowel landbouw, waterbeheer en natuur versterkt.

De voorbije maanden werden de laatste voorbereidingen afgerond: het technisch verslag en het archeologisch onderzoek zijn in orde, de omgevingsvergunning is definitief en de aannemers zijn geselecteerd. Daarmee ligt de weg open voor de uitvoering. Het is de bedoeling om vanaf dit najaar te beginnen met de opvang van water uit de Itterbeek. De eerste waterreserve wordt aangelegd in de winter van 2026. Ook de aanplant van kleine landschapselementen, zoals hagen, struweel en bomenrijen, start in het plantseizoen. Zo ontstaat er aan de Itterbeek de basis van een veerkrachtig ecosysteem dat de komende jaren verder tot ontwikkeling kan komen. "De aannemers zijn geselecteerd en de voorbereidende werken starten in juli," bevestigt Luk Lemmens, voorzitter van POM Antwerpen en gedeputeerde bevoegd voor Economie en Innovatie.

Start werken Itterbeek als waterbank betrokken partners op een rij vlnr: Jasmine Cryns – POM Antwerpen, Lisa Huybrechts – Proefstation voor de Groenteteelt, Bart Jacobs – Antea Group, Els Berckmoes – Proefstation voor de Groenteteelt, Tom Vervoort – Provincie Antwerpen, Lien Vermeiren – De Plassen, Koert Walley – Op de Beeck Boomkwekerijen, Miranda Coppens – POM Antwerpen, Frederik Spiessens – pidpa, Alexandra Mannaerts – Op de Beeck Boomkwekerijen, Kevin Pittoors – Primato, Stan Verdonck – POM Antwerpen, Luk Lemmens – POM Antwerpen / Provincie Antwerpen, Jinnih Beels – Provincie Antwerpen - Copyright: provincie Antwerpen - Koen Fasseur

Ruimte voor natte natuur langs de beek

Naast de captatie investeren de partners in een overstroombare oeverzone vlak bij de Jutse Plassen. Op die plek krijgt water bewust meer ruimte. Een deel van het water dat van de hoger gelegen velden afstroomt, wordt er tijdelijk opgehouden. Door een meander en een flauw glooiende oever met veel reliëf aan te leggen, ontstaat een waardevol leefgebied voor insecten, amfibieën, vleermuizen en vogels.

In de beek zelf brengen de partners variatie aan met stroomdeflectoren, wat het water zuurstofrijker maakt. De zone vormt zo een groene stapsteen tussen het brongebied en de Jutse Plassen. Wandelaars die langs de trage weg passeren, zullen vanaf een bankje kunnen genieten van dit stukje natte natuur.

“Wij kweken jonge bos- en haagplanten op, en daarvoor is water in de eerste levensjaren ontzettend belangrijk. Daarom investeer ik mee in dit project. Met het project willen we evengoed inzetten op water voor de natuur en op biodiversiteit. Zo leggen we in de beekvallei een autochtone zaadgaard aan, met streekeigen plantgoed. Investeren in landbouw en natuur kunnen perfect samengaan,” zegt Philip Op De Beeck, boomkweker en partner in het project.

“De betrokken landbouwbedrijven wachten niet tot oplossingen van elders komen, maar investeren zelf in hun toekomst. Met meer dan 1 miljoen euro aan investeringen bouwen ze mee aan een project dat waterzekerheid

voor landbouw combineert met extra ruimte voor natuur en waterbeheer. Dat is een aanpak waar we als provincie graag onze schouders onder zetten,” zegt Jinnih Beels, gedeputeerde van de provincie Antwerpen, bevoegd voor Landbouw.

Water oogsten wanneer het er te veel is

Door de klimaatverandering wisselen natte en droge periodes elkaar steeds heviger af. In de winter stroomt er vaak te veel water door de Itterbeek, terwijl de tuinbouw in de zomer net kampt met droogte. Het project keert dat om: tijdens piekdebieten, wanneer het waterpeil hoog staat, wordt een deel van het water uit de beek gehaald via een nieuw captatiepunt. Dat water wordt opgeslagen en gezuiverd, zodat het later beschikbaar is voor de teelten van de betrokken bedrijven.

Zo ontstaat een win-winsituatie: de captatie gebeurt alleen wanneer er voldoende water is én water krijgt meer ruimte. Hierdoor vermindert het overstromingsrisico en creëren de bedrijven een strategische waterreserve voor lange droge periodes. *“Voor de productie van onze tomaten is een betrouwbare en duurzame waterbron voor ons van levensbelang. In plaats van afhankelijk te zijn van leidingwater of aangevoerd water, vangen we nu op wat de natuur ons in de natte maanden aanbiedt. Dat is goed voor ons bedrijf én voor de streek,”* zegt Kevin Pittoors, één van de tuinders van samenwerkingsverband Itterflow.

Samenwerking als motor: ondernemers voorop, POM Antwerpen als verbinder

Dit project is het resultaat van jarenlange samenwerking binnen de gebiedscoalitie van de Mechelse Groenteregio. De drie tuinbouwbedrijven Primato, De Plassen en Op De Beeck Boomkwekerijen namen het initiatief en investeren samen meer dan 1 miljoen euro via hun samenwerkingsverband Itterflow. POM Antwerpen faciliteerde en versnelde: als procesbegeleider mobiliseerde POM Antwerpen vier subsidiekanalen en begeleidde het traject van eerste schets tot aanbesteding. Waterbedrijf Pidpa, het Proefstation voor de Groenteteelt, de provincie Antwerpen en Regionaal Landschap Rivierenland werkten mee aan het ontwerp en de uitwerking, met technische ondersteuning van studiebureau Antea.

“Wat hier in de Itterbeekvallei gebeurt, sluit perfect aan bij waar wij als POM Antwerpen op inzetten en toont wat er mogelijk is wanneer ondernemers, kennisinstellingen en overheden elk hun rol spelen. De ondernemers investeren en innoveren, de kennispartners onderbouwen, de overheid faciliteert en versnelt. Zo wapenen we onze economie tegen droogte én wateroverlast. We houden onze tuinbouw, een sector van wereldklasse, toekomstbestendig. De investering van meer dan 1 miljoen euro die gedragen wordt door het samenwerkingsverband “Itterflow” komt landbouw en natuur ten goede. Zo zorgen we ervoor dat welvaart en zorg voor onze omgeving geen tegenpolen zijn, maar bondgenoten,” zegt Luk Lemmens, voorzitter van POM Antwerpen en gedeputeerde bevoegd voor Economie en Innovatie.

Het ontwerp is het hart van dit project. Pidpa en het Proefstation voor de Groenteteelt stemden de captatie, de bufferbekkens en de zuiveringsinstallatie nauwkeurig op elkaar af zodat het water in de juiste hoeveelheid én de juiste kwaliteit beschikbaar komt. Die opgedane technische kennis komt later nog van pas als referentie om gelijkaardige systemen ook bij andere land- en tuinbouwers te kunnen uitwerken.

"We hebben jarenlang met alle partners aan dit project gewerkt, van de eerste schetsen tot de vergunning en de aanbesteding. Daarbij hebben we de betrokken tuinbouwers verenigd in een eigen samenwerkingsverband, een vertrouwensoefening die de basis vormt voor de gezamenlijke investering. Het mooie is dat we niet voor één doel gaan, maar voor water, landbouw én natuur tegelijk. Dat maakt het complexer, maar ook veel waardevoller. Dat we nu kunnen starten met de werken, is voor het hele team een belangrijke mijlpaal," vertelt Stan Verdonck, projectleider bij POM Antwerpen.

Mogelijk gemaakt door Vlaamse en Europese steun

Een geïntegreerd project als dit komt er niet zonder de juiste ondersteuning. De realisatie wordt mogelijk gemaakt door een combinatie van steunkanalen, elk gericht op een ander aspect van het verhaal. Het Vlaamse programma Water+Land+Schap, dat win-winprojecten voor water, landbouw en landschap stimuleert, lag mee aan de basis van de gebiedsgerichte aanpak. Via het Europese project LIFE ACLIMA werd de voorbereiding en het ontwerp uitgewerkt en wordt de kennis uit het project gedeeld richting andere regio's en het Europese beleid. De investeringen voor de natte natuur en de gezondere waterloop worden ondersteund door het programma Levend Water van de Vlaamse Milieumaatschappij. Voor de innovatieve waterinvesteringen van de tuinbouwbedrijven wordt een beroep gedaan op VLIF-innovatiesteun. Alle partners en steunkanalen verbinden samen landbouw, water en natuur in één samenhangend project.

Medegefinancierd door de Europese Unie

Met de steun van

AGENTSCHAP
LANDBOUW &
ZEEVISSERIJ

DEPARTEMENT
OMGEVING

Water-Land-Schap
Mechelse
groenteregio

Partners

DE PLASSEN

